

Joan-Lluís LLUÍS
Les cròniques del déu coix
Barcelona: Proa, 2013.

Després de l'èxit de *Xocolata desfeta* (2010) i de la traducció d'algunes de les «nouvelles en trois lignes» de Félix Fénéon (2012), Joan-Lluís Lluís segueix creant i important una literatura experimental i lúdica que es renova a cada llibre, amb uns continguts poc condescendents. Fa uns anys, l'autor va criticar el predomini d'una literatura massa bondadosa, «que té un punt tou en relació a la novel·la europea, fa poca exploració literària, mira poc l'avantguarda», i que, per exemple, oblidava l'ús de recursos com «l'anticipació, les ucronies...» (*El País*, 9-X-2008), que ell mateix utilitzava a *Aiguafang* (2008), una novel·la futurista d'imatgeria cinematogràfica. Ara, a *Les cròniques del déu coix* es remunta fins als orígens de la literatura, els relats mitològics sobre els déus antics, per escriure una nova faula sobre la humanitat.

«Qualsevol relat podria ser substituït parcialment o totalment per qualsevol altre relat. És tota la història de la literatura i l'angoixa del creador», deia Joan-Lluís Lluís en comentar l'exercici «Altres hipòtesis» de *Xocolata desfeta*. A *Les cròniques del déu coix*, més que substituir un relat clàssic, en aquest cas sobre el déu Hefest, el continua en un nou escenari, i n'omple també episodis poc coneguts –seria temptador ampliar l'exercici a altres mites o personatges, com revela l'aparició d'Àrtemis, perquè donaria molt de joc. Però també s'hi fa palès allò que no ha volgut que fos la novel·la, les possibilitats deixades de banda. És com si l'autor seguís imposant-se unes *contraintes* a la manera oulipiana. Per què escull Hefest? Es pot explicar amb aquella rebregada citació d'una coneguda novel·la russa: a l'autor li interessen les històries dels dissortats, dels éssers marginals, que viuen en un espai de frontera. Perquè és un déu contrafet, repudiat per pare i mare, llançat dos cops daltabaix de l'Olimp, que es mantindrà força al marge de la societat dels déus, que sovint se'n burlen, i que es casarà amb el seu contrari, Afrodita, que li serà infidel, encara que aquí l'autor se n'apiadi un xic. I també perquè, a banda del domini del foc, la condició d'inventor i de treballador, les bases del progrés tècnic, l'emparenten amb la humanitat. Hefest admirarà el progrés dels humans, però també li acabarà fent por, sobretot davant de les guerres del segle XX, usades a més com a laboratoris d'experimentació tecnològica.

Més que explorar la història humana a través del periple del déu, allò que interessa a l'autor en primer lloc –una altra elecció, creiem, que marca el llibre– és cons-

truir una certa lògica, crear una coherència, que sembla desprendre's del caràcter d'un déu com Hefest, que intentarà viure relativament aïllat dels homes, si bé els necessita perquè s'alimenta del fum dels sacrificis que aquests li dediquen, un aspecte de la vida dels déus antics que, interpretat per l'autor, els apropa al món terrestre. Joan-Lluís Lluís juga a fer de déu creador i construeix una personalitat divina, egoïsta, bondadosa o cruel segons l'atzar, una mentalitat precristiana –com remarca sovint– que es debat amb el món dels homes, en moments històrics i situacions diferents. Així, el farà topar amb la mort, l'amor, el suïcidi, l'amistat, les guerres, la Inquisició i la violència religiosa en nom d'un déu invisible, etc.: «La nostra salvatgeria, en comparació, era una criaturada» (p. 209). El món del déu dels cristians es contraposa al món imprevisible, caòtic, i més lliure i entretingut, dels déus antics. La condició d'un déu més «humà», menys perfecte que els altres, fa que reuneixi condicions per a l'al·legoria, però la seva posició allunyada dels humans també facilita una mirada exterior, un exercici saludable. Tot i que també es produirà una lenta evolució del déu, una mínima humanització com a contrapartida de la inhumanitat dels homes, perquè acabarà raonant «com un mortal que vol deixar un record» (p. 213), sobretot en el capítol final, a través de l'amistat amb un capellà que apareix com caigut del cel, en un episodi que sembla una paròdia de les resolucions via *deus ex machina*, però ara amb un déu a l'escenari i un humà apareixent des de darrere del teló per resoldre el llibre.

Joan-Lluís Lluís recupera amb aquest llibre la capacitat mítica i fabuladora de la literatura. Hefest, al final, descobrirà esgarrifat que, pels humans, els déus antics són només «un recull de faules» (p. 199), «déus de cançonetes i de rondalles», «déus de carnaval» (p. 202), aprendrà de lletra i s'escriurà l'autobiografia, que és la manera de mantenir el seu mite viu. No cal parlar de la *crisi de les humanitats* per a fer avinent que els déus antics no viuen de sacrificis animals, sinó de llibres, lectures i lectors, que són els que encara els alimenten, i els que saben les implicacions o les conseqüències reals d'un llibre, d'un mite, d'una paraula. Perquè, com es pot negar l'existència d'un déu com el d'algunes religions monoteïstes després d'una història tan plena de crims que es justifiquen en nom seu? No s'hi val a fer broma, amb els déus. Excepte amb els déus antics, és clar.

Martí March Massós
Université Paris-Sorbonne